

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до семінарських занять
з навчальної дисципліни
підготовки докторів філософії
усіх спеціальностей

2016 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

кафедрою філософії та політології, протокол №11 від 08.04.2016 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Метою проведення семінарських занять з навчальної дисципліни "Філософія науки" є

– засвоєння змісту та структури сучасної наукової теорії в галузі гуманітарних, природничих та особливо соціально-економічних наук (наука як форма знання);

– опанування методів і засобів, технології виробництва нового наукового знання та перевірки його на достовірність та обґрунтованість (наука як форма пізнавальної діяльності);

– розуміння соціальних функцій науки у сучасному суспільстві; усвідомлення етосу науки (наука як соціальний інститут).

У ході семінарських занять здобувач набуває професійних компетентностей та семінарських навичок роботи з вирішення прикладних задач професійної діяльності.

Відповідно до програми навчальної дисципліни "Філософія науки" на семінарські заняття відводиться 20 год. навчального часу.

Семінарські заняття з навчальної дисципліни "Філософія науки" проводяться у аудиторіях Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

При підготовці до конкретного практичного заняття в межах виконання відповідного завдання (табл. 2.1) здобувачі формують рукопис наукової розвідки або реферату, а рукопис есе, який відповідає зазначеним викладачем вимогам, та захищають його під час аудиторного заняття перед викладачем і аудиторією одногрупників.

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Завдання для семінарських занять, які передбачені навчальним планом і програмою навчальної дисципліни для засвоєння теоретичних знань і семінарських навичок, наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Перелік тем та завдань для семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПМЗ*	Література
Змістовий модуль 1. Наука як феномен культури						
1.	Тема 1 Наука в житті сучасної цивілізації	здатність до парадигмального розрізнення, дискурсивного відтворення та	1. Традиціоналістський і техногенний типи цивілізаційного розвитку та їх	2	Відепроектор	Основна: [1-2]. Додаткова: [8,10,14]

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПМЗ*	Література
		оцінки сучасних наукових досягнень, в тому числі в міждисциплінарних областях	базисні цінності. 2. Генезис і еволюція техногенної цивілізації. 3. Сучасна фаза еволюції техногенної цивілізації.			
2.	Тема 2. Генезис і еволюція науки	здатність до парадигмального розрізнення, дискурсивного відтворення та оцінки сучасних наукових досягнень, в тому числі в міждисциплінарних областях	4. Соціокультурні передумови виникнення науки. Загальний огляд історії науки. 5. Формування науки як професійної діяльності. 6. Виникнення дисциплінарно організованої науки.	2	Проектор	Основна: [1,3]. Додаткова: [6,13,17]
3.	Тема 3. Наука як соціальний інститут	здатність до парадигмального розрізнення, дискурсивного відтворення та оцінки сучасних наукових досягнень, в тому числі в міждисциплінарних областях	7. Історичний розвиток інституційних форм наукової діяльності. 8. Наукові співтовариства та їх історичні типи. Наукові школи. 9. Наука, економіка, влада. Політизована наука.	2	Проектор	Основна: [1,3]. Додаткова: [[6,13,17]]]
4.	Тема 4. Соціальна детермінація соціально-економічного і технологічного знання	здатність до парадигмального розрізнення, дискурсивного відтворення та оцінки сучасних наукових досягнень, в тому числі в міждисциплінарних областях	10. Проблема істинності й раціональності у соціально-гуманітарних науках. 11. Текст як особлива реальність і "одиниця" методологічного і семантичного аналізу 12. Соціальна верифікація наукового знання у соціогуманітарних, технологічних і природничих	4	Проектор	Основна [1,3]. Додаткова: [[6,13,17]]

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПМЗ*	Література
			науках. 13. Інформаційні технології та інформаційна культура. 14. Концепція трансгуманізму і еволюційне майбутнє людини.			
Разом за змістовим модулем І				10		
Змістовий модуль II. Логіко-методологічна структура науки						
5.	Тема 5. Логіка і методологія науки	здатність здійснювати комплексні дослідження на основі холистичного наукового світогляду та продукувати оригінальні теоретичні конструкції, концептуалізації, гіпотези і дослідницькі проблеми	1. Різноманіття типів наукового знання. 2. Структура емпіричного знання. 3. Структура теоретичного знання.	2	-	Основна: [1-3]. Додаткова: [4-7]
6.	Тема 6. Гносеологія і епістемологія	здатність здійснювати комплексні дослідження на основі холистичного наукового світогляду та продукувати оригінальні теоретичні конструкції, концептуалізації, гіпотези і дослідницькі проблеми	4. Концепції істини та проблема і методи перевірки обґрунтованості наукової теорії. 5. Верифікація і фальсифікація наукової гіпотези. 6. Зростання наукового знання. 7. Типи наукової раціональності:	4	Проектор	Основна: [1,2]. Додаткова: [4,5,12,17]
7.	Тема 7. Онтологія науки	здатність здійснювати комплексні дослідження на основі холистичного	8. Матерія, енергія та інформація як фундаментальні категорії науки. 9. Загальна характеристика	2		Основна: [1,2]. Додаткова: [4-8,12,17]

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПМЗ*	Література
		наукового світогляду та продукувати оригінальні теоретичні конструкції, концептуалізації, гіпотези і дослідницькі проблеми	еволюції концепцій детермінізму. 10. Роль нелінійної динаміки і синергетики щодо розвитку сучасних уявлень про системи, що історично розвиваються.			
8.	Тема 8. Особливості сучасного етапу розвитку науки	здатність здійснювати комплексні дослідження на основі холістичного наукового світогляду та продукувати оригінальні теоретичні конструкції, концептуалізації, гіпотези і дослідницькі проблеми	11. Конвергенція ідеалів природничо-наукового і соціально-гуманітарного пізнання. 12. Проблема гуманітарного контролю щодо науки і високих технологій. 13. Криза ідеалу ціннісно-нейтрального дослідження. 14. Постнекласична наука і світоглядні настанови техногенної цивілізації.	2	Проектор	Основна: [1,2]. Додаткова: [4,7,12,18]
Разом за змістовим модулем II				10		
Разом за навчальною дисципліною				20		

*ПМЗ – програмне та мультимедійне забезпечення

3. ТИПОВИЙ ПРИКЛАД ЗАВДАННЯ ДЛЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №1

Завдання: Визначення особливостей традиціоналістського і техногенного типів цивілізаційного розвитку та їх базисних цінностей.

Мета заняття: визначення головних ознак сучасної (техногенної) цивілізації та ролі науки як ситемного фактору їх формування та еволюції

Основні теоретичні відомості. Традиціоналістський і техногенний типи цивілізаційного розвитку та їх базисні цінності. Генезис і еволюція техногенної

цивілізації. Сучасна фаза еволюції техногенної цивілізації. Цінність наукової раціональності. Наука і філософія. Наука і мистецтво. Роль науки в сучасній освіті й формуванні особистості. Функції науки в житті суспільства (наука як світогляд, як продуктивна і соціальна сила).

Хід роботи.

1. Перегляд навчального фільму "середньовічний розум" (30 хв.)
2. Обговорення фільму та порівняння традиційного суспільства та сучасної цивілізації та визначення фундаментальних культурних, політичних та економічних ознак сучасної цивілізації, що пов'язані з опорою на науку як фактор соціального розвитку.

Очікуваний результат виконання завдання:

Формування уявлень про соціальні функції сучасної науки та особливості науки як технології виробництва нового знання та створення технологій як засобів перетворення природничої та соціальної реальності.

4. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Виконання кожного завдання для семінарських занять оцінюється відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Розподіл балів за виконання завдань до семінарських занять у межах тем змістових модулів наведено в табл. 4.2.

Розподіл балів за завданнями та змістовними модулями

Завдання для семінарських занять	Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					Сума балів
	ЗПЗ1	ЗПЗ2	ЗПЗ3	ЗПЗ4	сума за модуль	ЗПЗ5	ЗПЗ6	ЗПЗ7	ЗПЗ8	сума за модуль	
Максимальна кількість балів	7	8	7	8	30	7	8	7	8	30	60

ЗПЗ – завдання для семінарських занять.

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності здобувача та іншої академічної документації. Підготовка есе, рефератів або наукових розвідок та їх захист входить до розділу самостійна робота, а їх захист (доповідь) – у роботу здобувача на семінарському занятті і включається в загальну суму (60) балів оцінювання семінарських занять.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**5.1. Основна**

1. Білецький І. П., Кузь О.М., Чешко В.Ф. Філософія науки. Навчальний посібник / І. П.Білецький, О.М.Кузь, В.Ф. Чешко Харків: Вид. ХНЕУ, 2005. – 128 с.

2. Введение в философию: Учеб. пособие для вузов / Авт. колл.: Фролов И. Т. и др. ; [3-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Республика, 2003. – 623 с.

3. История философии: Запад – Россия – Восток. Книга первая Философия древности и Средневековья: Учебник для вузов / Под ред. Н. В. Мотрошиловой. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Академический Проект, 2012. – 435 с. – (Концепции); Книга вторая: Философия XV–XIX вв.: Учебник для вузов / Под ред. Н. В. Мотрошиловой. — 2-е изд., испр. — М. : Академический Проект, 2012. – 485 с. – (Концепции); Книга третья: Философия XIX–XX вв.: Учебник для вузов / Под. ред. Н. В. Мотрошиловой, А. М. Руткевича. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Академический Проект, 2012. – 443 с. – (Концепции); Книга четвертая: Философия XX вв.: Учебник для вузов / Под. ред. Н. В. Мотрошиловой, А. М. Руткевича. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Академический Проект, 2012. – 426 с. – (Концепции).

5.2. Додаткова

4. Поппер К. Логика и рост научного познания / Карл Поппер ; [пер. с англ.]. – М. : Прогресс, 1983. – 606 с.

5. Пролесев С. В. Метафізика влади: [монографія] / С. В. Пролесев. – К.: Наукова думка, 2005. – 324 с.

6. Рассел Б. Человеческое познание: его сфера и границы / Бертран Рассел ; [пер. с англ.] – М. : Терра – Книжный клуб ; Республика, 2000. – 464 с.

7. Рикёр П. Конфликт интерпретаций / Поль Рикер ; [пер. с фр., вступ. ст. и комментарии И. С. Вдовиной]. – М. : Академический Проект, 2008. – 695 с. – (Философские технологии).

8. Современный философский словарь / под общ. ред. В. Е. Кемерова. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Академический проект, 2004. – 864 с.

9. Спиноза Б. Богословско-политический трактат / Б. Спиноза ; пер. с лат. М. Лопаткина. – Минск : Литература, 1998. – 527 с. – ("Классическая философская мысль").

10. Степин В. С. История и философия науки : Учебник для аспирантов и соискателей ученой степени кандидата наук / В. С. Степин. – М. : Академический Проект, 2011. – 423 с.

11. Фуко М. Герменевтика субъекта. Курс лекций, прочитанных в Колледже де Франс в 1981–1982 гг. / М. Фуко ; [пер. с фр.]. – СПб. : Наука, 2007. – 677 с.

Фукуяма Ф. Наше постчеловеческое будущее: Последствия биотехнологической революции / Ф. Фукуяма ; пер. з англ. – М. : АСТ; ЛЮКС, 2004. – 349 с.

12. Хабермас Ю. Проблема легитимации позднего капитализма / Юрген Хабермас ; [пер. с нем. Л. В. Воропай, общ. ред. и вступ. ст. О. В. Кильдюшова]. – М. : Праксис, 2010. – 264 с. – (Образ общества).

13. Хабермас Ю. Философский дискурс о модерне / Ю. Хабермас ; пер. с нем. – М. : Весь Мир, 2003. – 416 с.

14. Хайдеггер М. Бытие и время / Мартин Хайдеггер ; [пер. с нем. В. В. Бибихина]. – М. : Ad marginem, 1997. – 452 с.

15. Хофмайстер Х. Что значит мыслить философски / [пер. с нем. ; отв. ред. А. Б. Рукавишников, Д. Н. Разеев]. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2006. – 448 с.

16. Чешко В. Ф. Стабильная адаптивная стратегия Homo sapiens. Биополитические альтернативы. Проблема Бога : [монография]. – Харьков : ИД "ИНЖЭК", 2012. – 596 с.

17. Шюц А. Методология социальных наук // Шюц. А. Избранное: Мир, светящийся смыслом / А. Шюц ; пер. с англ. и нем. – М. : РОССПЭН, 2004. – 1056 с.

5.3. Ресурси Інтернет

Бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.

Інститут філософії ім. Г. Сковороди [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.filosof.com.ua>.

Найвидатніші філософи світу та України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html>.

Справочные материалы, учебники, хрестоматии, энциклопедии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.philosophy.ru/edu/ref/ref.html>.

Тексты Философия XX–XXI вв. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.oba.wallst.ru/library/tema/sc/filos/for/xx_age.htm.

Философия без границ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://platonanet.org.ua>.